

Забезпечення державою захисту акціонерних товариств від посягань на їх майно та органи управління

Держава крім визначення правил здійснення господарської діяльності і контролю їх виконання усіма учасниками повинна також і надавати певні гарантії суб'єктам господарювання – майнові, організаційні, інвестиційні тощо. Інакше пропадає сенс легітимації суб'єктів господарювання у правовому полі такої держави.

Останнім часом все частіше доводиться зустрічати у науковій літературі думку про необхідність вибудовування сучасної ефективної системи державного регулювання господарської діяльності. Ринковий характер господарських взаємовідносин змушує замислитися над вибором найбільш адекватних засобів державного регулювання та впливу на сфери пересічення інтересів учасників державного, комунального та приватного секторів економіки України [1]. Також необхідно розробити відповідну систему захисту від протиправних «рейдерських» посягань на державний, комунальний та приватний сектор економіки України. Такий захист має здійснюватися на основі застосування механізмів господарського управління, яке О.П. Віхров справедливо визначає як діяльність, цілеспрямовану на організацію та створення умов ефективного господарювання відповідно до вимог правового господарського порядку, що здійснюється на всіх рівнях національної економічної системи органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією, а також громадянами, громадськими та іншими організаціями, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності [2, с. 12]. Однією із центральних груп у середовищі суб'єктів господарювання є група акціонерних товариств (далі – АТ), які найчастіше потребують виконання державних гарантій та державного захисту.

АТ уже впродовж тривалого часу є незахищеними від «рейдерських» посягань. Незважаючи на норми, які встановлюють відповідальність за

«протиправного заволодіння майном підприємства, установи, організації» у Кримінальному кодексі України, вказані товариства не завжди можуть звернутися за допомогою до державних органів. Також не завжди є можливість зупинити протиправне захоплення, оскільки представники АТ не дотримуються встановлених законодавством норм та правил функціонування. З цього приводу М.Л. Шелухін зазначає, що українські підприємства та організації зазнають впливу численних внутрішніх і зовнішніх загроз, іноді кримінального характеру, що призводить до негативних наслідків для всієї господарської системи. Науковець вказує, що лише при неухильному дотриманні правових норм державою гарантується максимальний рівень захисту суб'єктів господарської діяльності від загроз різного рівня і різної природи [3, с. 17-19]. Тому боротьба з такими протиправними захопленнями повинна вестися не тільки на рівні окремих компаній (хоча тут АТ можуть самотужки захищати свої майнові права, використовуючи, наприклад, систему перехресного володіння невеликими пакетами акцій між учасниками зареєстрованого об'єднання підприємств у формі АТ або учасниками простого товариства на основі договору про сумісну діяльність. На позитиви таких форм захисту майнових інтересів АТ у Російській Федерації, ФРН і Японії вказували С.М. Грудницька та Б.В. Деревянко [4, с. 94-95]), а й на державному рівні за умов наявності чіткої програми дій та застосування дієвих механізмів. Проте, вказаний захист необхідно здійснювати за умови неухильного дотримання АТ норм законодавства. І не в останню чергу забезпеченню захисту інтересів суб'єктів господарювання повинні сприяти партнерські відносини між громадянином, суб'єктом господарювання і державою. В.А. Устименко та Р.А. Джабраїлов вважають, що досвід правової регламентації соціальної відповідальності суб'єктів господарювання, безперечно, мав би користь для України у частині вдосконалення правових засад здійснення соціального партнерства на загальнодержавному та місцевому рівнях. До позитивних досягнень вітчизняного законодавства у контексті досліджуваного питання, можна віднести закріплення у частині 5 статті 11 Господарського кодексу України положення про те, що суб'єктам господарювання, які не враховують

суспільні інтереси, відображені в програмних документах економічного і соціального розвитку, не можуть надаватися передбачені законом пільги та переваги у здійсненні господарської діяльності. Втім недоліком такого прийому юридичної техніки виступає його бланкетний характер, який як раз у даному випадку позбавляє законодавчий припис конкретики. Негативний ефект такого формулювання посилюється ще й тим, що не кожен юрист, вже не говорячи про підприємця, володіє інформацією про передбачені чинним законодавством України пільги та переваги у разі здійснення господарської діяльності відповідно до програмних документів економічного і соціального розвитку [1].

Державно-приватне партнерство може проявлятися участю держави у діяльності АТ в якості акціонера з невеликим пакетом акцій. У науковій літературі усе частіше з'являються думки про необхідність підтримки саме державної власності (зокрема, пропонується у сфері освіти підтримувати саме державні навчальні заклади і захищати їх майнові інтереси [5, с. 58-59]). У випадку наявності майнових інтересів держави у діяльності АТ остання об'єктивно матиме зацікавленість у захисті таких АТ від можливих посягань «рейдерів». Крім цього, значна кількість публічних інтересів у діяльності АТ покладає на державу зобов'язання реалізовувати свої гарантії, надані АТ при їх реєстрації, укладанні певних договорів, реалізації певних проектів тощо.

Література:

1. Устименко В.А., Джабраїлов Р.А. Про роль засобів державного регулювання у забезпеченні досягнення соціального результату в сфері господарських відносин [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.hozpravo.com.ua/conferences/uchastnik/index.php?ELEMENT_ID=405.
2. Віхров О.П. Організаційно-господарські правовідносини: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.04 / О.П. Віхров. — Донецьк., 2009. — 33 с.
3. Экономическая безопасность субъектов хозяйствования: теория и практика: сборник научных трудов. — Донецьк: Изд-во «Ноулідж» (донецкое отделение), 2014. — 412 с.

4. Дерев'янку Б.В., Грудницька С.М. Державне регулювання функціонування промислово-фінансових груп у сфері підприємницької діяльності: Монографія / За ред. М.К. Галянтича. — К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва, 2005. — 176 с.
5. Дерев'янку Б. В. Правові питання підвищення ефективності використання майнової основи господарювання навчальних закладів / Б. В. Дерев'янку // Вісник господарського судочинства. — 2012. — № 4. — С. 56—65.

Туркот О.А. Забезпечення державою захисту акціонерних товариств від посягань на їх майно та органи управління / О.А. Туркот // "Реформування національного та міжнародного права: перспективи та пріоритети": Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 23-24 січня 2015 р.). – Одеса: Причорноморська фундація права, 2015. — С. 46—48.